

AM 2010/4 - DV**Mediarecht / Droits des médias****Recente arresten van het E.H.R.M. in verband met artikel 10 E.V.R.M. (vrijheid van meningsuiting en informatie)****April 2010****Arrêts récents de la C.E.D.H. se rapportant à l'article 10 de la Convention européenne des droits de l'homme (liberté d'expression et d'information)****Avril 2010**

- *Ruokanen e.a. t. Finland, 6 april 2010*
- *Jokitaipale e.a. t. Finland, 6 april 2010*
- *Iltalehti en Karhuvaara t. Finland, 6 april 2010*
- *Soila t. Finland, 6 april 2010*
- *Flinkkilä e.a. t. Finland, 6 april 2010*
- *Tuomela e.a. t. Finland, 6 april 2010*
- *C.G.I.L. en Cofferati (n° 2) t. Italië, 6 april 2010*
- *Bezmyanny t. Rusland, 8 april 2010*
- *Peša t. Kroatië, 8 april 2010*
- *Cârlan t. Roemenië, 20 april 2010*
- *Brega t. Moldavië, 20 april 2010*
- *Haguenauer t. Frankrijk, 22 april 2010*
- *Fattulayev t. Azerbeidzjan, 22 april 2010*
- *Vörður Ólafsson t. IJsland, 27 april 2010*

en beslissing inzake *Jean-Marie Le Pen t. Frankrijk, 20 april 2010*

Het is lang geleden, maar de vaststelling is er : voor één keer zijn er geen veroordelingen van Turkije te rapporteren wegens schending van de expressievrijheid. Deze keer is het Finland dat in de schijnwerpers stond in Straatsburg. *In Ruokanen e.a. t. Finland komt het Hof tot de conclusie dat een artikel in verband met een bij een schooldirectie gerapporteerde (groeps)verkrachting door spelers van een baseballploeg, terecht aanleiding is geweest tot een veroordeling van de journalist en de hoofdredacteur van het weekblad waarin het bericht verscheen. Een zeer omstreden arrest dat een verregaande bescherming geeft aan het vermoeden van onschuld en het recht op eer en goede naam van (mogelijke) verdachten en ook binnen het Hof aanleiding is geweest tot felle discussie, zoals blijkt uit de dissenting opinions bij dit arrest. Daarom komt dit arrest straks ook uitvoeriger aan bod (E.H.R.M. 6 april 2010, Ruokanen e.a. t. Finland). Vijf arresten tegen Finland, alle van 6 april 2010, houden verband met klachten van journalisten en hoofdredacteurs van een krant en verschillende magazines die werden veroordeeld wegens inbreuk op het privéleven van de vriendin van een publiek persoon. In telkens zeer uitvoerig toegelichte arresten balanceert het Europees Mensenrechtenhof tussen het belang van de persvrijheid en van de gerechtsverslaggeving over zaken van maatschappelijk belang waarin een publiek persoon nadrukkelijk betrokken is, en het belang van privacybescherming en het recht op eer en goede naam van zijn vriendin, die geen publiek persoon was, maar wel mee betrokken was geraakt in bepaalde strafbare feiten die hebben geleid tot het ontslag van de publieke persoon in kwestie. In elk van de arresten komt het Hof finaal uit op de vaststelling van een schending van art. 10 E.V.R.M. Ook deze arresten worden hieronder grondiger toegelicht (E.H.R.M. 6 april 2010, Jokitaipale e.a. t. Finland; Iltalehti en Karhuvaara t. Finland; Soila t. Finland; Flinkkilä e.a. t. Finland en Tuomela e.a. t. Finland).*

In Fattulayev t. Azerbeidzjan vindt het Europees Hof de veroordeling van een journalist tot een gevangenisstraf, omdat hij kritiek uitte op de regering en het leger, een schending van het recht op expressievrijheid. Het Hof stelt ook een inbreuk vast op art. 6 § 1-2 E.V.R.M. (recht op een eerlijk proces en vermoeden van onschuld). Omwille van de manifeste schending van de rechten van de journalist beveelt het Hof in toepassing van art. 46 E.V.R.M. de onmiddellijke invrijheidstelling van de door de autoriteiten belaagde journalist. Dit arrest met het opmerkelijke bevel tot onmiddellijke vrijlating van verzoeker, verdient eveneens een omstandiger toelichting (E.H.R.M. 22 april 2010, Fattulayev t. Azerbeidzjan).

Ook in enkel andere arresten stond art. 10 E.V.R.M. centraal.

De zaak Bezmyanny t. Rusland betreft de veroordeling van een bedrijfsleider die bij de gerechtelijke autoriteiten klacht had ingediend tegen een rechter (B.) die volgens hem bewust een verkeerd vonnis had gewezen in een zaak van vervalste verkoopbewijzen van aandelen, een zaak waarin hijzelf initiatief had genomen tegen deze frauduleuze praktijken. Korte tijd later dagvaardde de rechter Bezmyanny wegens schending van de eer en goede naam. Bezmyanny werd veroordeeld tot een schadevergoeding van 800 Euro. Het Europees Hof is van oordeel dat die veroordeling in strijd is met art. 10 E.V.R.M. Het Hof herhaalt het uitgangspunt “that it may be necessary to protect public servants from offensive, abusive and defamatory attacks which are calculated to affect them in the performance of their duties and to damage public confidence in them and the office they hold (..). It is even more important when it comes to judges since allegations of unlawful behaviour accusing judges of having broken the law or of having breached their professional obligations may not only damage those judges' reputations, but also undermine public confidence in the integrity of the judiciary as a whole” (§ 38). Het Hof beklemtoont tegelijk dat burgers het recht moeten hebben om klacht in te dienen tegen gezagsdragers die hun taak niet naar behoren uitvoeren, en dat ook rechters voorwerp van een klachtprocedure moeten kunnen zijn: “The important role that the judiciary plays in a democratic society cannot in itself immunise judges from being targets of citizens' complaints” (§ 40). Het Hof vindt dat de expressievrijheid van Bezmyanny als privaat persoon in deze zaak weldegelijk in het geding is: “As the applicant set out his grievances in correspondence submitted in his private capacity, the requirements of protection under Article 10 of the Convention have to be weighed not in relation to the interests of freedom of the press or of open discussion of matters of public concern but rather against the applicant's right to report irregularities in the conduct of an official to a body competent to deal with such complaints” (§ 41). De klacht werd bij de bevoegde instanties ingediend, zonder dat dit via de media publiek werd gemaakt en “he merely reported the acts which he believed to be unlawful to a body empowered to institute criminal proceedings, using wording that was not abusive or offensive. In the Court's view, by doing so the applicant acted within the framework established by law for making complaints” (§ 39). Rechters moeten wel op meer bescherming kunnen rekenen dan politici (“It is true that, unlike politicians, judge B. could not be said to have laid herself open to public scrutiny, and she thus needed to enjoy public confidence in conditions free of undue perturbation when on duty”), waardoor “the need to ensure that civil servants benefit from public confidence in such conditions can justify interference with freedom of expression”. Maar het Hof voegt eraan toe dat die restricties enkel gerechtvaardigd zijn “where there is a real threat in this respect”. De klachtbrieven van Bezmyanny evenwel “obviously did not pose such a threat”. Bovendien werden ze niet openbaar gemaakt en werd er geen media-aandacht aan besteed: “The negative impact, if any, of the applicant's words on Judge B.'s reputation was therefore quite limited” (§ 42). Het Hof concludeert: “In view of the foregoing considerations and assessing the text of the letter as a whole and the context in which it was written, the Court

finds that the defamation proceedings resulted in an excessive and disproportionate burden being placed on the applicant. There has therefore been a violation of Article 10 of the Convention” (§ 44) (*E.H.R.M.* 8 april 2010, *Bezymyannyy t. Rusland*).

*In Cârlan t. Roemenië vindt het Hof de veroordeling van een lokaal politicus wegens laster een inbreuk op art. 10 E.V.R.M. De politicus, lid van de oppositie, had tijdens twee persconferenties de burgemeester beschuldigd van het op onwettelijke wijze toekennen van onroerende goederen voor commercieel gebruik aan bepaalde personen en bedrijven. Het Hof benadrukt het recht op expressievrijheid van een oppositielid, dat in zijn discours mag provoceren en overdrijven (§ 56-57). Het Hof wijst ook op het feit dat de aantijgingen een voldoende feitelijke basis hadden en verband hielden met een onderwerp van publiek belang (§ 55) en betrekking hadden op de burgemeester, die als politicus stevige kritiek moet kunnen verdragen (§57). Gelet op de beperkte ‘margin of appreciation’ in dergelijke omstandigheden en rekening houdend met de ernst van de sanctie, “ainsi que l’inscription de sa condamnation dans son casier judiciaire” (§ 59) is het Hof van oordeel dat de veroordeling van Cârlan niet pertinent en onvoldoende gerechtvaardigd is. De boete en de vermelding in het strafregister “brisent le juste équilibre à ménager entre la protection du droit de l’individu à la liberté d’expression et les exigences de l’intérêt général” (*E.H.R.M.* 20 april 2010, *Cârlan t. Roemenië*).*

*In een arrest van 22 april 2010 is het Europees Mensenrechtenhof van oordeel dat de veroordeling in Frankrijk van een politica die tijdens een protestactie naar aanleiding van een controversiële ceremonie aan de Universiteit Lyon III een beledigende opmerking had gemaakt tegen één van de professoren, een schending is van art. 10 E.V.R.M. Het Hof wijst erop dat “en l’espèce, la personne en cause, en sa qualité de professeur de l’université pouvait faire, en tant que tel, l’objet de critiques personnelles dans des limites ‘admissibles’, et non pas uniquement de façon théorique et générale”. Het Hof concludeert “que les déclarations litigieuses s’inscrivaient dans le contexte particulier d’un débat d’ordre national portant sur un sujet particulièrement sensible. Les propos tenus par la requérante l’ont été dans le cadre d’une manifestation s’inscrivant elle-même dans le contexte d’un débat national, public et passionné”, temeer omdat de mondelinge reactie van de politica zelf een spontane repliek was op een uitspraak van de geïnterviewde professor (*E.H.R.M.* 22 april 2010, *Haguenauer t. Frankrijk*).*

Nog een aantal zaken hebben indirect met expressievrijheid of art. 10 E.V.R.M. te maken. In een zaak tegen Italië is het Hof andermaal van oordeel dat de parlementaire onverantwoordelijkheid niet al te ruim mag worden geïnterpreteerd, omdat deze ‘immunité’ in functie van de politieke expressievrijheid van parlementairen anders dreigt in botsing te komen met art. 6 § 1 E.V.R.M. (recht op toegang tot rechter). Het Hof meent dat lasterlijke aantijgingen aan het adres van een vakbond en één van zijn leiders als zouden zij het klimaat hebben gecreëerd voor de moordaanslag op Marco Biagi, niet onder de parlementaire onverantwoordelijkheid ressorteren van het parlementslid Taormina. Hij had deze verklaringen afgelegd aan het persagentschap ADN Kronos. Immunité verlenen aan deze uitspraken komt volgens het Hof neer op een schending van art. 6 § 1 E.V.R.M., omdat het aan de vakbond en de vakbondsleider de kans ontnam om in rechte te reageren tegen de lasterlijke aantijgingen van Taormina. Voor het Hof is essentieel dat de aantijgingen die waren geuit tijdens het interview met ADN Kronos niet direct in verband stonden met de uitoefening van het parlementair mandaat van Taormina, “celles-ci ayant été prononcées dans le cadre d’interviews avec la presse, et donc en dehors d’une chambre législative” (§ 46). In het parlement zelf had Taormina geen verklaringen afgelegd over deze

aangelegenheid. Het Hof concludeert "pour ce qui est de l'argument du Gouvernement selon lequel, étant donné que les propos de M. Taormina s'analysaient dans un exercice légitime de sa liberté d'expression, la procédure au fond n'aurait pu qu'aboutir à une décision de rejet de la demande des requérants, la Cour observe qu'elle n'est pas appelée à se prononcer sur le point de savoir si, en l'espèce, il y avait eu diffamation. Dans le cadre de la présente requête, la question qui lui est soumise est celle d'évaluer si les requérants, qui avaient introduit devant un tribunal interne une action en diffamation non manifestement dépourvue de sérieux, ont pu bénéficier d'un accès à la justice satisfaisant les exigences de la Convention. Or, tel n'a pas été le cas en l'espèce. Par conséquent, il y a lieu de rejeter l'exception du Gouvernement tiré du défaut manifeste de fondement et de conclure qu'il y a eu violation de l'article 6 § 1 de la Convention" (§ 53-54). Een omstreden arrest overigens, want in twee dissenting opinions wordt benadrukt dat het aldus inperken van de parlementaire onverantwoordelijkheid aanleiding kan geven tot een 'chilling effect' op de politieke expressievrijheid van parlementsleden (E.H.R.M. 6 april 2010, G.C.I.L. en Cofferati (n° 2) t. Italië. Vgl. E.H.R.M. 24 februari 2009, G.C.I.L. en Cofferati t. Italië).

In Peša t. Kroatië herhaalt het Hof hoe het recht op justitiële verslaggeving tegelijk het vermoeden van onschuld moet respecteren, maar omgekeerd het vermoeden van onschuld zelf ook gerechtverslaggeving en het verstrekken door politie en justitie van informatie aan de media moet tolereren. Immers, "freedom of expression, guaranteed by Article 10 of the Convention, includes the freedom to receive and impart information. Article 6 § 2 cannot therefore prevent the authorities from informing the public about criminal investigations in progress, but it requires that they do so with all the discretion and circumspection necessary if the presumption of innocence is to be respected" (§ 139). Dat tijdens de fase van het vooronderzoek justitie of politie informatie mogen verstrekken aan de pers is toelaatbaar, maar "in any event, the opinions expressed cannot amount to declarations by a public official of the applicant's guilt which would encourage the public to believe him or her guilty and prejudice the assessment of the facts by the competent judicial authority" (§ 141). Het Hof is van mening dat in deze zaak "statements by public officials amounted to a declaration of the applicant's guilt and prejudged the assessment of the facts by the competent judicial authority. Given that the officials in question held high positions, they should have exercised particular caution in their choice of words for describing pending criminal proceedings against the applicant. However, having regard to the contents of their statements as outlined above, the Court finds that their statements could not but have encouraged the public to believe the applicant guilty before he had been proved guilty according to law" (§ 150). Het Hof stelt een schending vast van art. 6 § 2 E.V.R.M. (E.H.R.M. 8 april 2010, Peša t. Kroatië).

In de zaak Brega t. Moldavië vindt het Hof dat er sprake is van meerdere schendingen van het E.V.R.M. naar aanleiding van de arrestatie en de vervolging van een mensenrechtenactivist die op een plein in het centrum van Chisinau een hongerstaking was begonnen. Uit videobeelden bleek dat de aanhouding van de man hardhandig gebeurde en dat de man zelf zich niet verzette tegen het politieoptreden. Zijn tijdelijke opsluiting en de omstandigheden waarin dit gebeurde vindt het Hof een inbreuk op art. 3 E.V.R.M. (vernederende behandeling) en zijn arrestatie een inbreuk op art. 5 § 1 E.V.R.M. (onwettige aanhouding want gebaseerd op valse beschuldigingen, m.n. smaad aan en geweld tegen de politie). Het Hof meent dat de aanhouding en opsluiting ook een inbreuk zijn op art. 11 E.V.R.M. (recht op vreedzame vergadering). Het Hof benadrukt dat de actie van Brega "remained peaceful and did not disturb public order in any way. Nor was his filming the encounter with the police officers contrary to the law. He continued to be peaceful and polite even after being manhandled by the police and did not resist the abusive arrest in any way. In such circumstances, the

interference with his right of assembly cannot be considered lawful under domestic law. Accordingly, there has been a violation of Article 11 of the Convention” (§ 47). *Het Hof vindt het na deze vaststelling niet meer nodig om de klacht te onderzoeken vanuit het perspectief van art. 10 E.V.R.M.* “The applicant also alleged a violation of Article 10 of the Convention. As this complaint relates to the same matters as those considered under Article 11, the Court does not consider it necessary to examine it separately” (§ 48) (*E.H.R.M. 20 april 2010, Brega t. Moldavië*).

In Vörður Ólafsson t. IJsland beoordeelt het Hof een klacht betreffende art. 11 E.V.R.M. (vrijheid van vereniging) mede in het licht van art. 10 E.V.R.M. Essentieel in deze zaak was dat verzoeker bij wet verplicht was om een financiële bijdrage te betalen aan een privaatrechtelijke (beroeps)federatie “that was not one of his own choosing. It was also an organisation which advocated policies - notably accession to the European Union – which the applicant deemed to be fundamentally contrary to his own political views and interests. His complaint under Article 11 ought therefore to be considered in the light of Articles 9 and 10, the protection of personal opinion being also one of the purposes of the freedom of association guaranteed by Article 11” (§ 51). *Het Hof stelt een schending vast van art. 11 E.V.R.M. (E.H.R.M. 27 april 2010, Vörður Ólafsson t. IJsland)*

Aandacht verdient zeker de beslissing van het Hof in de zaak Jean-Marie Le Pen t. Frankrijk, waarin het Europees Mensenrechtenhof bevestigt dat een haatzaaiende politicus ultiem de bescherming van de politieke expressievrijheid niet kan invoeren. Het Hof vindt dat de bestraffing van Le Pen voor aanzet tot vreemdelingenhaat en discriminatie niet strijdig is met de expressievrijheid. Het sanctioneren van ‘hate speech’ is volgens het Hof overduidelijk noodzakelijk in een democratische samenleving. De klacht van Le Pen als zou de veroordeling in Frankrijk neerkomen op een schending van art. 10 E.V.R.M. is door het Hof niet-ontvankelijk verklaard (E.H.R.M. 20 april 2010, Jean-Marie Le Pen t. Frankrijk, Appl. 18788/09).

Deze arresten en beslissing van het E.H.R.M. kunnen worden geraadpleegd via de website van het E.H.R.M., <http://www.echr.coe.int> (Hudoc).

---

1. E.H.R.M.

4 april 2010

(4de sectie)

Ruokanen e.a. t. Finland

In *Ruokanen e.a. t. Finland* komt het Hof tot de conclusie dat een artikel in een weekblad dat kort verslag uitbracht over een door een jonge vrouw gerapporteerde verkrachting door een speler van een baseballploeg, daarin bijgestaan door enkele van zijn teamgenoten, terecht aanleiding is geweest tot een veroordeling van de journalist en de hoofdredacteur van het weekblad waarin het bericht verscheen. Het artikel maakte melding van het feit dat een jonge vrouw enige tijd geleden aangifte had gedaan van een verkrachting na afloop van de kampioenenviering van de lokale baseballploeg. Zij had die verklaring afgelegd bij de directie van de school waar zij toen les volgde en had voorlopig geen klacht ingediend bij de politie. Op de cover van het weekblad werd naar het artikel verwezen met de vermelding: “Kampioenenviering eindigt in verkrachting”. Tegen de journalist en de hoofdredacteur werd vervolging ingesteld en de spelers van de baseballploeg eisten een forse schadevergoeding wegens laster en eerroof. De journalist en de hoofdredacteur werden veroordeeld tot een

geldboete en tot een schadevergoeding aan elk van de spelers voor een totaal van ruim 90.000 Euro.

Het Europees Mensenrechtenhof bevestigt dat de reputatieschade voor degenen die mogelijk als daders konden beschouwd worden, een voldoende en pertinente reden was om de journalist en de hoofdredacteur te veroordelen. Hoewel geen personen als verdachten bij naam genoemd waren, werden de verschillende spelers van de bij naam genoemde lokale sportploeg indirect als mogelijke daders aangewezen, terwijl achteraf de feiten nooit bewezen zijn. Er is namelijk, na een kort politieonderzoek na de publicatie van het weekbladartikel in kwestie, nooit een strafonderzoek geweest omdat het slachtoffer de mogelijke dader of daders niet kon identificeren. De journalisten hadden volgens het Hof eerst contact moeten opnemen met de betrokken spelers, met de verantwoordelijken van de sportploeg of met de jonge vrouw zelf. Volgens het Hof kon voor de publicatie van dergelijke ernstige aantijgingen niet volstaan worden met de verwijzing naar de aangifte door de jonge vrouw bij de schooldirectie en de verklaringen door enkele anonieme getuigen. Het Hof wijst erop dat *“the article was written in an objective manner and its style was not sensational or gossip-like. The article did not mention the names of any of the persons involved in the incident nor were any photographs included. However, the players could be identified by the fact that they belonged to the local sports club, which was mentioned by name, and that they were members of the winning team of 2000. They could thus be identified in their home town, by baseball fans and by a larger public”* (§ 46). Doorslaggevend is dat *“the alleged rape was presented in the article as a fact although the criminal investigation only started after the publication of the article. Article 6 § 2 requires that everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law. The Court therefore considers that the article violated the presumption of innocence of the players and defamed them by stating something as a fact which had not yet been established”* (§ 48). De hoge schadevergoeding waartoe de journalist en uitgever zijn veroordeeld is geen onevenredige sanctie : *“the Court considers that the penalties in the present case, although they might be viewed as quite severe as such, were, seen against the background of the circumstances of the case, proportionate in regard to the competing interests at stake. The severity of the sentence and the amounts of compensation awarded must thus be regarded as falling within the respondent State's margin of response in the circumstances of the instant case. Nor can it be argued that the penalties imposed produced a “chilling effect” on media freedom seen in terms of investigative journalism and the right of the public to be informed of matters of public concern. The commission of a crime and the circumstances in which it is committed are matters of public concern. The Court's case-law, however, clearly illustrates that other imperatives have to be weighed in the balance before an incident is reported by the media to the public as fact. The Court has already underscored the importance of the presumption of innocence in this connection. The right to reputation of third parties is of equal importance especially where serious accusations of sexual misconduct are concerned”* (§ 51). Unaniem is het Hof niet, want twee *dissenters* argumenteren fel waarom de meerderheid van het Hof in deze zaak het vermoeden van onschuld en het recht op eer en goede naam van de mogelijke daders van de verkrachting teveel gewicht geeft ten nadele van het recht van de pers om over dit soort zaken van maatschappelijk belang te kunnen rapporteren.

Voor de *dissenting opinion* van de Britse rechter Bratza, voorzitter van de vierde sectie van het Hof, argumenteert waarom de veroordeling van de journalist en de uitgever niet noodzakelijk was. Bratza benadrukt dat *“the events referred to in the article were clearly matters of public interest and, as is acknowledged in the judgment, were described in a manner which was short, concise and objective and in a tone which was moderate and not*

sensational or salacious. The article did not identify the student concerned, recording only that she was an adult; it included no photographs nor did it mention the names of the alleged assailant or of any of those who allegedly participated in the incident". Hij wijst er ook op dat "although the article was published some months after the alleged assault, it accurately recorded a contemporary statement made by the student herself one day after the alleged rape. It has never been disputed that the statement was made; nor has it been disputed that the statement was supplied to the folk high school of the town or that the school reported the alleged incident at the time to officials of the town, to the management of the baseball team in question and to its main sponsor. The applicants claimed in the domestic proceedings that the student's statement had also been corroborated by several witnesses who had been interviewed by the magazine but who wished to remain anonymous and whose identity could not be disclosed". Bratza gaat niet akkoord met de zienswijze van het Finse hof van beroep, bijgetreden door de meerderheid van de rechters van het Europees Hof, dat "despite this evidence, the applicants had failed to show that they had sufficient reasons to believe the accusations to be true: they had not tried to contact the student herself, the players or their team and, by not revealing their sources, they had taken the risk of being convicted of defamation. In my view, this is to impose too heavy a burden of proof on defendant journalists in a criminal trial for defamation. It is, I consider, of central importance that the allegation of rape was not made for the first time in the magazine article published in May 2001. It was an allegation which had been formally made in a signed and witnessed statement and notified not merely to public officials but to the management of the team itself some 8 months before. What, to my mind, is more striking than any failure on the part of the applicants to seek the comments of the team on the allegation, is the apparent failure on the part of the public officials or management of the team to investigate the allegation at the material time with a view to establishing its truth or falsity and, in the event of its being found to be false, to issue a denial or to take action against the student herself for defamation. In these circumstances, to hold not only that the applicants, as defendants, were required to adduce further proof of the truth of the allegation but that they could only do so by disclosing their sources and identifying witnesses to whom they had guaranteed anonymity is to set the bar too high". Hij besluit met de opmerking dat "even if, contrary to my view, the prosecution and conviction of the applicants had been otherwise justified under Article 10, I consider that the very substantial sums imposed by way of fines and awarded in compensation, in a case where no individuals had been identified as having committed or participated in the alleged rape, were out of all proportion to any legitimate aim served".

Maar dat is dus niet de opvatting van de meerderheid van het Hof dat met een 5/2-beslissing geen inbreuk vaststelt op art. 10 E.V.R.M. : "In conclusion, the reasons relied on by the domestic courts, especially by the Appeal Court which in its judgment referred in particular to the Court's case-law, were sufficient to show that the interference complained of was "necessary in a democratic society". Moreover, the sanctions imposed were proportionate. Having regard to all the foregoing factors, and in particular the margin of appreciation afforded to the State in this area, the Court considers that the domestic courts struck a fair balance between the competing interests involved. Accordingly, there has therefore been no violation of Article 10 of the Convention" (§ 52-53).

2. E.H.R.M.

6 april 2010

(4de sectie)

Jokitaipale e.a. t. Finland (Zie ook *Italehti en Karhuvaara t. Finland*; *Soila t. Finland*; *Flinkkilä e.a. t. Finland* en *Tuomela e.a. t. Finland*)

Deze zaak betreft de klacht van een hoofdredacteur en enkele journalisten van een weekblad die in Finland veroordeeld werden wegens inbreuk op het privéleven van de vriendin (B.) van een publiek persoon (A.), de (voormalige) nationale ombudsman van Finland. Aanleiding was de publicatie (in 1997!) van enkele artikels met naam en foto van B., als onderdeel van de persverslaggeving over een strafzaak tegen A.

Het Hof merkt dat ook in deze zaak *“the freedom of expression has to be balanced against the protection of private life guaranteed by Article 8 of the Convention. The concept of private life covers personal information which individuals can legitimately expect should not be published without their consent and includes elements relating to a person's right to their image. The publication of a photograph thus falls within the scope of private life”* (§ 63).

Relevant is anderzijds de context waarin de artikels zich situeerden: *“Moreover, one factor of relevance is whether freedom of expression was used in the context of court proceedings. While reporting and commenting on court proceedings, provided that they do not overstep the bounds set out above, contributes to their publicity and is thus perfectly consonant with the requirement under Article 6 § 1 of the Convention that hearings be public, it is to be noted that the public nature of court proceedings does not function as a carte blanche relieving the media of their duty to show due care in communicating information received in the course of those proceedings (see Council of Europe Recommendation No. Rec(2003)13 on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings (...)). In this connection, the Court notes that the Finnish Guidelines for Journalists, as in force at the relevant time, stated that the publication of a name and other identifying information in this context was justified only if a significant public interest was involved (...)”* (§ 63).

Het Hof benadrukt dat de artikels vooral aandacht hadden aan de strafzaak tegen A., hoewel daarmee (onvermijdelijk) bepaalde gegevens uit de privésfeer van zijn vriendin B. openbaar werden gemaakt. Het Hof verwijst naar enkele specifieke kenmerken van de zaak om finaal tot het besluit te komen dat de veroordeling van de hoofdredacteur en de journalisten een inbreuk oplevert met art. 10 E.V.R.M.:

“67. Turning to the facts of the present case, the Court notes that the applicants were convicted on the basis of the remarks made in two articles in their capacity as journalists or editor-in-chief.

68. The Court observes at the outset that the first article published on 23 January 1997, which was titled “B. broke up A.'s marriage”, concerned A.'s marriage and his relationship with B. The article, which covered a whole double page spread, mainly concerned A.'s marriage, including also an interview with his wife. Various details about B.'s private life were also mentioned (...) as well as the incident of 4 December 1996 and the subsequent criminal proceedings and convictions of A. and B. The article also included pictures of A. and B. as well as of A.'s wife and children. Linked to this article there was a news clip which was entitled “B. danced samba without A.”. It contained only a few lines but B.'s name, together with her picture, and the fact that she had been convicted for having assaulted A.'s son were mentioned in the clip. Moreover, A. and B.'s pictures and statements concerning them were also published on the cover of the magazine. The fourth article, published on 13 March 1997, which was entitled “B. divorces her husband”, mentioned, alongside pictures of A. and B., her name, age, assignments, family relationships and her relationship with A. The article also described the incident of 4 December 1996, the subsequent criminal proceedings against A.

and B., and their convictions. In addition, A. and B.'s pictures and statements concerning them were also published on the cover of the magazine.

69. The Court notes that no allegation has been made of factual misrepresentation or bad faith on the part of the applicants. Nor is there any suggestion that details about B. were obtained by subterfuge or other illicit means (compare *Von Hannover v. Germany*, § 68). The facts set out in the articles in issue were not in dispute even before the domestic courts.

70. It is clear that B. was not a public figure or a politician but an ordinary person who was subject to criminal proceedings (...). Her status as an ordinary person enlarges the zone of interaction which may fall within the scope of private life. The fact that she was the subject of criminal proceedings cannot deprive her of the protection of Article 8 (...).

71. However, the Court notes that B. was involved in a public disturbance outside the family home of A., a senior public figure who was married and with whom she had developed a relationship. Criminal charges were preferred against both of them. They were later convicted as charged. The Court cannot but note that B., notwithstanding her status as a private person, can reasonably be taken to have entered the public domain. For the Court, the conviction of the applicants was backlit by these considerations and they cannot be discounted when assessing the proportionality of the interference with their Article 10 rights.

72. The Court further observes that the information in the two articles mainly focused on A.'s behaviour and his and his wife's family life. Even though several details of B.'s private life were mentioned, many of which were presented in a gossip-like manner, the information concerning B. was essentially limited to her conviction and to facts which were inherently related to A.'s story. In this respect the case differs from the case of *Von Hannover v. Germany* (...).

73. Moreover, it is to be noted that the disclosure of B.'s identity in the reporting in question had a direct bearing on matters of public interest, namely A.'s conduct and his ability to continue in his post as a high-level public servant. As B. had taken an active and willing part in the events of 4 December 1996, leading to A.'s conviction and dismissal, it is difficult to see how her involvement in the events was not a matter of public interest. Even though the articles in question focused also on other issues than the incident, the Court considers that there was a continuing element of public interest involved also in respect of B. In this connection, the Court also notes that the national authorities reached different conclusions as to whether B. could be considered as having waived her right to privacy when choosing to become involved with a public figure and in being a party to the incident, leading also to her conviction. In the Court's opinion this indicates that, at least to some degree, the national authorities also considered that the public interest was engaged in the reporting.

74. The Court further notes that the emphasis in the articles was on both A. and B. The events were presented in a colourful manner to boost the sales of the magazine, a fact that becomes apparent from the caption of the articles ("A.'s marital problems began eight years ago when B. entered his life"; "A.'s female friend B. lodged a divorce application with a court").

75. The Court, however, observes that, on the other hand, prior to the publication of the articles, the incident of 4 December 1996 and its immediate consequences had been widely publicised and discussed in the media. Thus, the articles in question did not disclose B.'s identity in this context for the first time (...).

76. Moreover, the Court notes that the articles were published right after the convictions of A. and B., leading to the dismissal of A. The articles were thus closely linked in time to these events.

77. Finally, the Court has taken into account the severity of the sanctions imposed on the applicants. It notes that the applicants were convicted under criminal law (...). The severity of the sentence and the amounts of compensation must be regarded as substantial, given that the

maximum compensation afforded to victims of serious violence was approximately FIM 100,000 (EUR 17,000) at the time (...).

78. It should also be borne in mind that the Supreme Court had already acknowledged that repeating a violation did not necessarily cause the same amount of damage and suffering as the initial violation (...). The Court notes that B. had already been paid damages of EUR 8,000 for the disclosure of her identity in the television programme (...). Similar damages had been ordered to be paid to her also in respect of other articles published in other magazines which all arose from the same facts (see cases *Tuomela and others v. Finland*, *Flinkkilä and others v. Finland*, *Soila v. Finland* and *Italehti and Karhuvaara*, 6 April 2010).

79. The Court considers that such severe consequences, viewed against the background of the circumstances resulting in the interference with B.'s right to respect for her private life, were disproportionate having regard to the competing interest of freedom of expression.

80. In conclusion, in the Court's opinion, the reasons relied on by the domestic courts, although relevant, were not sufficient to show that the interference complained of was "necessary in a democratic society". Moreover, the totality of the sanctions imposed were disproportionate. Having regard to all the foregoing factors, and the margin of appreciation afforded to the State in this area, the Court considers that the domestic courts failed to strike a fair balance between the competing interests at stake.

81. There has therefore been a violation of Article 10 of the Convention".

3. E.H.R.M.

22 april 2010

(1ste sectie)

Fattulayev t. Azerbeidzjan

Eiser in deze zaak is Eynulla Emin oglu Fatullayev, journalist en hoofdredacteur van twee kranten in Baku, *Gündəlik Azərbaycan* en *Realny Azerbaijan*. Beide kranten formuleerden eerder stevige kritiek op de regering, overheidsdiensten, het leger en topambtenaren. Naar aanleiding van een reeks artikels in 2005 en 2007 werd Fatullayev vervolgd, veroordeeld, aangehouden en in de gevangenis opgesloten. De gewraakte artikels en enkele blogs op internet werden lasterlijk beschouwd voor enkele militairen en zouden ook aanzetten tot terrorisme. De artikels hielden verband met de gruwelijke gebeurtenissen in Nagorno-Karabakh naar aanleiding van het 'Khojaly-incident' en met de militaire strategie van de regering in relatie tot Iran en de Verenigde Staten.

Het Hof formuleert de inhoud van de eerste reeks artikels als volgt:

"In the present case, the statements held against the applicant concerned the Khojaly massacre which took place in the course of the war in Nagorno-Karabakh. More specifically, he was found to have baselessly accused Azerbaijani fighters of killing some of the Khojaly victims and mutilating their corpses and, by doing so, to have damaged the reputation of the specific individuals who had lodged a criminal complaint against him.

Owing to the fact that the Nagorno-Karabakh war was a fairly recent historical event which resulted in significant loss of human life and created considerable tension in the region and that, despite the ceasefire, the conflict is still ongoing, the Court is aware of the very sensitive nature of the issues discussed in the applicant's article. The Court is aware that, especially, the memory of the Khojaly victims is cherished in Azerbaijani society and that the loss of hundreds of innocent civilian lives during the Khojaly events is a source of deep national grief and is generally considered within that society to be one of the most tragic moments in the history of the nation" (§ 85-86).

Het Hof bevestigt dat het zoeken naar de historische waarheid over trauma's in de samenleving integraal deel uitmaakt van de expressievrijheid, hoewel het niet aan het Hof toekomt *“to arbitrate the underlying historical issues which are part of a continuing debate between historians that shapes opinion as to the events which took place and their interpretation (...)”*. Het Hof wijst er wel op dat *“there exist various opinions about the role and responsibility of the Azerbaijani authorities and military forces in these events, with some reports suggesting they could have done more to protect the civilians or that their actions could have somehow contributed to the gravity of the situation. Questions have arisen whether the proper defence of the town had been organised and, if not, whether this was the result of a domestic political struggle in Azerbaijan. Having regard to the above, the Court considers that various matters related to the Khojaly events still appear to be open to ongoing debate among historians, and as such should be a matter of general interest in modern Azerbaijani society. In this connection, the Court also reiterates that it is essential in a democratic society that a debate on the causes of acts of particular gravity which may amount to war crimes or crimes against humanity should be able to take place freely”* (§ 87).

Vervolgens ontrafelt het Hof wat er precies in de krant verscheen over het Khojaly-incident en het komt tot de conclusie dat *“even assuming that, in view of the possible scarcity or questionable nature of the applicant's information sources, his remarks in ‘The Karabakh Diary’ concerning the responsibility of some of the Azerbaijani defenders of Khojaly might have been exaggerated, they nevertheless fell well short of directly and specifically accusing them of committing any war crimes”* (§ 92). Ook de teksten die via internet verschenen en waarvoor de journalist als auteur werd beschouwd kunnen volgens het Hof niet beschouwd worden als een manifeste eeraantasting van de slachtoffers van het Khojaly-incident. Het Hof gaat niet akkoord *“with the domestic courts' finding that the article contained any statements undermining the dignity of the Khojaly victims and survivors in general and, more specifically, the four private prosecutors who were Khojaly refugees”* (§ 98). Het Hof laat noteren *“that, although ‘The Karabakh Diary’ might have contained certain exaggerated or provocative assertions, the author did not cross the limits of journalistic freedom in performing his duty to impart information on matters of general interest. On the other hand, while certain assertions in the Internet forum postings attributed to the applicant might have arguably lacked sufficient factual basis, it was not convincingly shown that they were defamatory in respect of the specific individuals acting as private prosecutors in the applicant's case. In such circumstances, the Court finds that the reasons given by the domestic courts in support of the applicant's conviction cannot be regarded as relevant and sufficient and that, therefore, his conviction on charges of defamation did not meet a ‘pressing social need’”* (§ 100).

Tenslotte wijst het Hof op het disproportioneel karakter van de jarenlange en effectieve gevangenisstraf waartoe de journalist is veroordeeld : *“Although the Contracting States are permitted, or even obliged, by their positive obligations under Article 8 of the Convention to regulate the exercise of freedom of expression so as to ensure adequate protection by law of individuals' reputations (...), they must not do so in a manner that unduly deters the media from fulfilling their role of informing the public on matters of general public interest. Investigative journalists are liable to be inhibited from reporting on matters of general interest if they run the risk, as one of the standard sanctions imposable for unjustified attacks on the reputation of private individuals, of being sentenced to imprisonment. A fear of such a sanction inevitably has a chilling effect on the exercise of journalistic freedom of expression”* (§ 102). Het Hof concludeert dat de sanctie vanuit dit perspectief inderdaad niet

gerechtvaardigd, onevenredig en daarom niet noodzakelijk is : *“The Court considers that the circumstances of the instant case disclose no justification for the imposition of a prison sentence on the applicant”* (§ 103).

Ook de veroordeling wegens aanzet tot terrorisme vindt het Hof een schending van art. 10 E.V.R.M. Met betrekking tot dit onderdeel wijst het Hof eerst de argumentatie van de regering van Azerbeidzjan af als zou de overheidsinmenging kunnen gelegitimeerd op basis van art. 17 E.V.R.M. (zgn. misbruikclausule). In deze zaak gaat het immers niet om een vorm van ontkenning van misdaden tegen de menselijkheid zoals bij ontkenning van de Holocaust : *“it does not appear that the applicant attempted to deny the fact that the mass killings of the Khojaly civilians had taken place or that he expressed contempt for the victims of these events. Rather, the applicant was supporting one of the conflicting opinions in the debate concerning the existence of an escape corridor for the refugees and, based on that, expressing the view that some Azerbaijani fighters might have also borne a share of the responsibility for the massacre. By doing so, however, he did not seek to exonerate those who were commonly accepted to be the culprits of this massacre, to mitigate their respective responsibility or to otherwise approve of their actions”* (§ 81). Het Hof is daarom van oordeel dat *“the statements that gave rise to the applicant's conviction did not amount to any activity infringing the essence of the values underlying the Convention or calculated to destroy or restrict the rights and freedoms guaranteed by it. It follows that, in the present case, the applicant's freedom of expression cannot be removed from the protection of Article 10 by virtue of Article 17 of the Convention”* (§ 81).

Vervolgens argumenteert het Hof waarom de kritiek, aantijgingen en commentaren van de journalist evenmin als aanzet tot terrorisme kunnen beschouwd worden:

“123. The Court notes that the domestic courts characterised the applicant's statements as threatening the Government with destruction of public property and with acts endangering human life, with the aim of exerting influence on the Government to refrain from taking political decisions required by national interests. However, having regard to the circumstances of the case, the Court cannot but conclude that the domestic courts' finding that the applicant threatened the State with terrorist acts was nothing but arbitrary. The applicant, as a journalist and a private individual, clearly was not in a position to influence any of the hypothetical events discussed in the article and could not exercise any degree of control over any possible decisions by the Iranian authorities to attack any facilities in Azerbaijani territory. Neither did the applicant voice any approval of any such possible attacks, or argue in favour of them. As noted above, the Court considers that the article had the aim of informing the public of possible consequences (however likely or unlikely they might seem) of the Government's foreign policy and, more specifically, criticising the latter for making certain decisions, such as supporting the “anti-Iranian” UN Security Council Resolution. However, there is nothing in the article to suggest that the applicant's statements were aimed at threatening or “exerting influence” on the Government by any illegal means. In fact, the only means by which the applicant could be said to have “exerted influence” on the State authorities in the present case was by exercising his freedom of expression, in compliance with the bounds set by Article 10, and voicing his disagreement with the authorities' political decisions, as part of a public debate which should take place freely in any democratic society.

124. In view of the above, the Court finds that the domestic courts arbitrarily applied the criminal provisions on terrorism in the present case. Such arbitrary interference with the

freedom of expression, which is one of the fundamental freedoms serving as the foundation of a democratic society, should not take place in a state governed by the rule of law.

125. Similarly, the Court is not convinced by the reasons advanced by the domestic courts to justify the applicant's conviction under Article 283.2.2 of the Criminal Code. It notes that, in the context of discussing the Government's policies in connection with relations with the US and Iran, the applicant voiced an opinion that these policies, coupled with the central authorities' alleged mistakes in domestic administration, could result in political unrest among the inhabitants of the country's southern regions. The author mentioned that those regions faced a number of social and economic problems, such as unemployment and rising drug use. He also noted that the local population had expressed discontent with the central authorities' tendency to appoint people from outside the region to official positions within the regional administration.

126. In the Court's view, the above issues raised in the relevant passages of the applicant's article could be considered a matter of legitimate public concern which the applicant was entitled to bring to the public's attention through the press. The mere fact that he discussed the social and economic situation in regions populated by an ethnic minority and voiced an opinion about possible political tension in those regions cannot be regarded as incitement to ethnic hostility. Although the relevant passages may have contained certain categorical and acerbic opinions and a certain degree of exaggeration in criticising the central authorities' alleged treatment of the Talysh minority, the Court considers nevertheless that they contained no hate speech and could not be said to encourage inter-ethnic violence or to disparage any ethnic group in any way.

127. Having regard to the above, the Court finds that the domestic courts failed to provide any relevant reasons for the applicant's conviction on charges of threat of terrorism and incitement to ethnic hostility.

128. The Court also considers that the gravity of the interference in the present case is exacerbated by the particular severity of the penalties imposed on the applicant. Specifically, he was sentenced to eight years' imprisonment on the charge of threat of terrorism and to three years' imprisonment on the charge of incitement to ethnic hostility, which resulted, together with previous sentences, in a merged sentence of eight years and six months' imprisonment. The circumstances of the case disclose no justification for the imposition of a prison sentence on the applicant. The Court considers that both the applicant's conviction and the particularly severe sanction imposed were capable of producing a chilling effect on the exercise of journalistic freedom of expression in Azerbaijan and dissuading the press from openly discussing matters of public concern.

129. In sum, the Court considers that the domestic courts overstepped the margin of appreciation afforded to them for restrictions on debates on matters of public interest. The applicant's conviction did not meet a "pressing social need" and was grossly disproportionate to any legitimate aims invoked. It follows that the interference was not "necessary in a democratic society".

130. In view of this finding, the Court considers it unnecessary to examine whether the applicant's conviction for a tax offence could also be linked to the interference with his freedom of expression.

131. There has accordingly been a violation of Article 10 of the Convention in respect of the applicant's second criminal conviction".

Het Hof stelt in deze zaak ook een inbreuk vast op het recht op een eerlijk proces wegens gebrek aan garanties inzake onpartijdigheid van een rechter (art. 6 § 1 E.V.R.M.) en op het vermoeden van onschuld van de journalist (art. 6 § 2 E.V.R.M.). Met name acht het Hof het vermoeden van onschuld geschonden omdat tijdens een persconferentie de procureur-generaal

geen twijfel liet bestaan over het feit dat de journalist zich schuldig had gemaakt aanzet tot terrorisme.

De beoordeling van het Hof luidt als volgt:

“161. The Court notes that in the present case the impugned statement was made by the Prosecutor General in an interview to the press, in a context independent of the criminal proceedings themselves. The Court acknowledges that the fact that the applicant was a well-known journalist required the State officials, including the Prosecutor General, to keep the public informed of the alleged offence and the ensuing criminal proceedings. However, this circumstance cannot justify the lack of caution in the choice of words used by officials in their statements. Moreover, in the present case, the statement at issue was made just a few days following the institution of the criminal investigation. It was particularly important at this initial stage, even before the applicant had been formally charged, not to make any public allegations which could have been interpreted as confirming the guilt of the applicant in the opinion of an important public official.

162. The Prosecutor General's statement was reported, with almost identical word-for-word quotations, in at least two popular news media outlets. It is true that the statement was very succinct and that it appeared to have been aimed at informing the public about the fact of, and the reasons for, the institution of criminal proceedings against the applicant. Nevertheless, the statement unequivocally declared that the applicant's article published in his newspaper “indeed contain[ed] a threat of terrorism”. Moreover, following a brief explanation as to the content of the applicant's publication, the Prosecutor General made a further declaration that “this information constitutes a threat of terrorism”. Given the high position held by the Prosecutor General, particular caution should have been exercised in the choice of words for describing the pending criminal proceedings. The Court considers that these specific remarks, made without any qualification or reservation, amounted to a declaration that the applicant had committed the criminal offence of threat of terrorism. Thus, these remarks prejudged the assessment of the facts by the competent judicial authority and could not but have encouraged the public to believe the applicant guilty before he had been proved guilty according to law.

163. There has accordingly been a violation of Article 6 § 2 of the Convention”.

Tenslotte komt het Hof terug op de ernstige schending van art. 10 E.V.R.M., op het feit dat de journalist reeds lange tijd in de gevangenis verblijft en omwille van nieuwe tenlasteleggingen nog langere tijd opgesloten dreigt te blijven. Het Hof is van oordeel dat daarom een heel bijzondere maatregel zich opdringt en beveelt de onmiddellijke invrijheidstelling van de journalist. Het Hof verantwoordt deze maatregel:

“175. The Court reiterates its above findings that both instances of interference with the applicant's freedom of expression were not justified under Article 10 § 2 of the Convention. In particular, in both instances, there existed no justification for imposing prison sentences on the applicant. The Court notes that, whereas the applicant was also convicted of a (prima facie unrelated) tax offence, by the date of delivery of the present judgment he has already served the part of the total sentence corresponding to that offence (four months' imprisonment), and that currently he is serving, in essence, the heavier part of the sentence corresponding to the press offences in respect of which the relevant violations have been found.

176. In such circumstances, in view of the above findings of violations of Article 10 of the Convention, it is not acceptable that the applicant still remains imprisoned. Accordingly, by

its very nature, the situation found to exist in the instant case does not leave any real choice as to the measures required to remedy the violations of the applicant's Convention rights.

177. Therefore, having regard to the particular circumstances of the case and the urgent need to put an end to the violations of Article 10 of the Convention, the Court considers that, as one of the means to discharge its obligation under Article 46 of the Convention, the respondent State shall secure the applicant's immediate release”.

4. E.H.R.M.

20 april 2010

(5de sectie)

Jean-Marie Le Pen t. Frankrijk

Beslissing : niet-ontvankelijk

Appl. 18788/09

Met deze beslissing maakt het Hof duidelijk dat de uitspraken die de extreemrechtse politicus Le Pen (*Front National*) deed in enkele interviews in 2003 aanzetten tot discriminatie en gevoelens van haat jegens de moslimgemeenschap in Frankrijk. Le Pen is daarom terecht veroordeeld tot het betalen van twee keer een geldboete van 10.000 Euro. Het Hof laat er niet de minste twijfel over bestaan dat het hatelijk discours van Le Pen tegen moslims de bescherming van de expressievrijheid en de vrijheid van het politieke debat niet kan invoeren. Het Hof vindt het zelfs niet de moeite om de zaak ten gronde te behandelen en wijst daarom het verzoek van Le Pen als niet-ontvankelijk af.

Reden van de veroordeling van Le Pen was een uitspraak tijdens een interview in *Le Monde* waarin hij fel uithaalde naar moslims. Le Pen liet verstaan dat als er straks in Frankrijk 25 miljoen moslims zouden wonen de veiligheid en de waardigheid van de gewone Fransman niet meer gegarandeerd is : “*Le jour où nous aurons, en France, non plus 5 millions mais 25 millions de musulmans, ce sont eux qui commanderont. Et les Français raseront les murs, descendront des trottoirs en baissant les yeux. Quand ils ne le font pas, on leur dit : « Qu'est-ce que tu as à me regarder comme ça ? Tu cherches la bagarre ? ». Et vous n'avez plus qu'à filer sinon vous prenez une trempe*”. Hij herhaalde dit standpunt ook nog eens in forser bewoordingen korte tijd later in een interview met een weekblad. Voor die uitspraken was Le Pen veroordeeld in toepassing van artt. 23-24 van de wet van 29 juli 1881 “*sur la liberté de la presse*”. Deze artikelen stellen het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld tegen een groep op basis van hun ras, geloof of religie strafbaar. De veroordeling van Le Pen door de Franse rechtscolleges voldoet aan alle eisen die het Hof in Straatsburg pleegt te stellen, zo blijkt. Er lag een duidelijk wetsartikel aan de overheidsinmenging ten grondslag en het doel van de veroordeling was ook gerechtvaardigd, nl. het beschermen van de rechten van anderen, *in casu* de moslims in Frankrijk. De hoogte van de boete is niet disproportioneel. De moeilijkste test was andermaal de vraag of de veroordeling van Le Pen noodzakelijk was in een democratische samenleving. Het Hof herhaalt dat de samenleving wel geacht wordt tegen een stootje te kunnen: het uiten van denkbepelden die schokken, kwetsen of verontrusten ressorteert ten volle onder de expressievrijheid. En wie als politicus aan een publiek debat deelneemt krijgt extra ruimte voor expressievrijheid, zelfs ruimte om te overdrijven en te provoceren, mits evenwel de rechten van anderen worden gerespecteerd. De uitspraken van Le Pen situeren zich echter buiten die ruimte, zo vinden de rechters in Straatsburg. Le Pen stelde immers de hele moslimgemeenschap in een slecht daglicht met zijn uitspraken en hij zette twee bevolkingsgroepen tegen elkaar op: de moslims en de Fransen. Volgens het Hof wekten de uitspraken van Le Pen gevoelens op van afwijzing en vijandschap tegenover de moslimgemeenschap.

Het hof motiveert de beslissing als volgt :

“La Cour rappelle (...) qu'elle accorde la plus haute importance à la liberté d'expression dans le contexte du débat politique et considère qu'on ne saurait restreindre le discours politique sans raisons impérieuses. Elle considère en effet qu'il est fondamental, dans une société démocratique, de défendre le libre jeu du débat politique, qui se trouve au cœur même de la notion de société démocratique (...).

La Cour rappelle également que, que, sous réserve du paragraphe 2 de l'article 10, la liberté d'expression vaut non seulement pour les « informations » ou « idées » accueillies avec faveur ou considérées comme inoffensives ou indifférentes, mais aussi pour celles qui heurtent, choquent ou inquiètent.

De surcroît, et conformément aux principes fondamentaux qui se dégagent de la jurisprudence de la Cour relative à l'article 10 (...), les ingérences dans la liberté d'expression d'un élu, qui, à l'instar du requérant, représente ses électeurs, signale leurs préoccupations et défend leurs intérêts commandent à la Cour de se livrer à un contrôle des plus stricts (...). Plus généralement, la Cour considère que tout individu qui s'engage dans un débat public d'intérêt général peut recourir à une certaine dose d'exagération, voire de provocation, c'est-à-dire d'être quelque peu immodéré dans ses propos (...).

De tels propos ne doivent cependant pas dépasser certaines limites, notamment quant au respect de la réputation et des droits d'autrui (...). Ainsi, la Cour a notamment déjà affirmé 'qu'il importe au plus haut point de lutter contre la discrimination raciale sous toutes ses formes et manifestations' (...).

En l'espèce, la Cour note que les propos du requérant s'inscrivent dans le cadre du débat d'intérêt général relatif aux problèmes liés à l'installation et à l'intégration des immigrés dans les pays d'accueil. Quant au contexte de ce débat en ce qui concerne la France, la Cour a précisé dans l'affaire Soulas et autres c. France (n° 15948/03, §§ 37-38, 10 juillet 2008) que les problèmes liés à l'installation et à l'intégration des immigrés dans les pays d'accueil font actuellement l'objet d'amples débats dans les sociétés européennes, tant sur le plan politique que sur le plan médiatique. S'agissant plus particulièrement de la France, elle a précisé que cette intégration ne pouvait intervenir qu'à l'issue d'un processus long et laborieux, qui risque de comporter des failles et des difficultés d'application dont pâtira une partie de la population d'origine étrangère ; il en découle des problèmes de mécontentement et d'incompréhension qui, dans leur expression la plus grave, se sont déjà traduits par des affrontements violents entre les forces de l'ordre et certains éléments radicaux de cette population. Elle a rappelé à cet égard l'ampleur variable des problèmes auxquels les Etats pouvaient faire face dans le cadre des politiques d'immigration et d'intégration, qui commande de leur laisser disposer d'une marge d'appréciation assez large pour déterminer l'existence et l'étendue de la nécessité de pareille ingérence.

La Cour relève cependant que les propos du requérant étaient assurément susceptibles de donner une image négative, et même inquiétante, de la 'communauté musulmane' dans son ensemble. Elle constate que, dans l'arrêt rendu par la cour d'appel, celle-ci se livre à une analyse du propos du requérant pour en déduire qu'il instillait dans l'esprit du public la conviction que la sécurité des Français passait par le rejet des musulmans et que l'inquiétude et la peur, liées à leur présence croissante en France, cesseraient si leur nombre décroissait et s'ils disparaissaient. Ainsi, comme l'ont relevé les juges d'appel, le requérant prenait-il à témoin, au-delà de ses électeurs et du lectorat auquel il s'adressait, les « gens », identifiés comme le peuple français, de ce que d'ores et déjà, en présence de musulmans, ils devraient se tenir à distance d'eux et faire preuve de soumission à leur égard, alors que lui-même s'était contenté de présenter comme une menace pour eux la forte croissance de cette communauté.

La Cour estime que, de cette manière, le requérant opposait, d'une part, les Français et, d'autre part, une communauté, dont l'appartenance religieuse est expressément mentionnée et dont la forte croissance constituerait une menace, déjà présente, pour la dignité et la sécurité des Français. La Cour estime également que les propos du requérant étaient susceptibles de susciter un sentiment de rejet et d'hostilité envers la communauté visée, compte tenu du sens et la portée qu'il donnait tant à son message qu'à la notion de 'gens' qu'il a employée.

S'agissant des explications données par le requérant à l'appui de sa requête, comprenant notamment des références à des faits divers supposés étayer les propos litigieux, elles ne sauraient constituer une base factuelle suffisante du jugement de valeur que représentent ces propos et tendent en réalité à remettre en cause l'appréciation faite par les juridictions internes.

Dans ces conditions, aux yeux de la Cour, les motifs retenus par les juridictions internes sont pertinents et suffisants.

En outre, et même en tenant compte de l'importance du montant de l'amende mise à la charge du requérant, étant précisé toutefois qu'il encourait en principe une peine d'emprisonnement, cette condamnation ne saurait être regardée comme disproportionnée dans les circonstances de l'espèce (..).

Dès lors, eu égard aux circonstances de l'espèce, la Cour estime que l'ingérence dans l'exercice du droit du requérant à la liberté d'expression était 'nécessaire dans une société démocratique'. Il s'ensuit que ce grief doit être rejeté comme étant manifestement mal fondé, en application de l'article 35 §§ 3 et 4 de la Convention”.